

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. K. A. Hermann.

Ilmub kuus korda.
Hind aastas kättesaamisega 2 rubla, poola
aasta tellimisi ei wõta, üksikuid numbrid
ei müüda.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusikaedendaja wäsin.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele
kirjadele: „Dr. K. A. Hermann, Tartus.“
Tartus wõetakse Wõski tänaval 15 telli-
misi wäsin.

Laulu ja mängu leht uuesti elul.

See teade on, nagu märkan, laulu ja mängu sõpru suuresti rõõmustanud. Ugarusjega on minu meelt lehe tuluts töö olnud. Etisgi on minul selle lehe kirjutajal ja toimetajal jüda hirmu täis. Ujarõõmine see on lehe tellimine on wähenene. Anni küll üle pool tuhat nime ning aadressi üles, kes tellida tahhivad ja lubasivad, aga jeni ei ole neist meestest weel kümnes ajagi see on ei weel 50 meestgi isest tellinud. Tellimine on aga hinna jaatmine. Hinda ei ole ma saanud. Kui „Laulu ja mängu lehe“ 1888 lõppeda lastsin, jündis see tellimise puudusel, jeni 280 tellijat ei teinud paberitgi raja. Pärast kirjusin Lindanijale „Walgust“ ja „Hüübjat“ mõistlikus waimus ilmutada, andsin ühte lehte poolaasta oma kulul. Scotfin, et jõuluts ja uerts aastats tellimisi tuleb. Tuli, ka kuu kõigeft paar sada. Wendega ei juunud ma januari-kuudgi läbi wälja ande, waid panin ka siin weel terawal tellimise ajal 300 rubla oma raha juurde, ja sain kaks. Pihutäies tellijaid, kes lehte ootasivad, mis terwel aastal ilmuma pidi, on kuni lehera jäänud. Werisel mäsju ajal olin Lindanijale satrunud kolebat kahju saama. Sojaldemokraide were lehel oli tellimisi küllalt, aga ta pandi kinni. Sääli saiwat inimesed hoopis koledamat kahju, see on kindel. Euid werisel mäsju, petju, lastmija, poomise ajal ei olnud see jugugi teisiti oodata. Ega mina jeda ette teadnud.

Sellega ilmub „Laulu ja mängu leht“ uuesti. Üle kümne aasta on ta seisnud. Ma fordan, et mul hirm on, kas kulufid kanda jõuan. Arwasin, et see fordb õige kindlal teel kõnnin. Teadsin ju kolmekopikuste kaardikeste waral, et üle wiisjada tellimisi pidi tulema. Ijääralise auuga nimetan kahie meest: need on suguwennad Rosental kõpüs ja Steinberg Haljalas; aga teijed ei tulnud. Eht tulewad pärast! Jah, aga millega pärasteni lehti peab ilmuma? Etimeje numbri kulufid weel ei ole. Katskümmed piffa aastat olen ülkoolis Gesti rahwa kõige kõrgemini hariind poegi Gesti elule walmistanud. Wäite pall on mul siin olnud. Naste oli läbi jaada, kõrwalist ametit ei antud. Kusagil kõrwalist sijsjetulekut ei minule lubatud. Wene riigi Dumasjegi waliti suure palga 10 rubla päewa koha kats meest, kelle suust sõnagi ei tulnud, sellest siis ka midagi tulu ei ole. Gesti rahwal on oma juhatajate walmisjega wähe õnne. Etuküpsesid mehi ei panda tähele, sõmatakse neid enne aegu rangaks. Lõbu ei ole puudujega wõidelda ja oma kulul ajakirjajid ja lehti painida, kuni nad otjas on. Nii on surutu tundmus „Laulu ja mängu lehe“ uuel ilmumisel minu

üle võimu võinud, kelle vastu sõna ei ole peetud, mis 3-kopitusel kaardil anti. Loodan siiski, et wälja saan. Tahan ju Cesti laulu ja mängu enese jalale seada; tahan mõra laulu ajemele Cesti helide ilu panna; tahan igaweste Saksa ja Italia marsšide ja mängude ajemele oma walsji ja helju keel- ja puhtpillidelegi seada ning anda. Selle juures ei maksa leht niigi palju kui üks ainuke pala Saksa-maal. Saab näha mis asjast wälja tuleb. Kurwadesi mõtetest wõiksin alles lahti jaada, kui kõik telliwad, kes on lubanud. Seda ootan, seda loodan.

Dr. A. U. Hermann.

Sõnumid ja teated.

Miina Hermann Kroonlinnas oli uuemal ajal õige raskesti haige. Haigus tahtis muidugi wõidlaste tegewust ja õpetuse andmist koolides.

Aleksander Läte wiibis rohkem kui poolaastat haigena Italias ilusaj San Remo linnas. Tarius tehti helilooja ruluks paar ferd piduõhiuid. Kuulda on, et Läte termis paranenud. Ta on nüüd tagasi.

Johannes Kappel, Cesti kaua aegne truu helilooja ja pidude juhataja, on 1907 juwel Wiesbadeni linna ligi termisewett pruk des ära furnud ja sinna Saksa mulda maetud.

M. Lüdigi, Cesti juur wõidlane Peterburis, on ifka weel endises Cesti Jaani kiriku organisti ametis Shwitseri tänawas 54. Ta juhatab ka Cesti juuri-egatoori. Waheajal on ta ka juure Saksa meestekoori juhataja ameti saanud.

Konstantin Törnpu on, nagu jeda siin teisel kohal teatame, Cesti lauluri ja heliwõidlaste nüüd lahtunud ja on üksi Saksa kooride juhataja wanas Lindanisas.

Paula Brehm, Cesti noorem laululind, on lauluilu täiuse tipule tõusnud. Ta elab Tartus, annab lauluõpetust, teeb konsertsiid Pärnus, Tartus, Tallinas, Tapal, Diakweres, Narwas.

Minu Tamm, Cesti wanem laululind, on waheajal nagu kuulda Peterburis haige olnud. Loodame, et haigus terwenes. Minu Tamm on wiimasel ajal rohkesti Cesti linnades ja Peterburis konsertsiid andnud, millel ta mõni ferd aina Cesti rahwalaulusid kuuldamale tõi, mis palju kiitust leidsiwad, sest et ilusad oliwad.

Dr. A. U. Hermann, jelle lehe toimetaja oli mõhda läinud juwel tüüre Salme Hermanniga kaugel Wenemaa lõuna ja Krimmi ja Kaukasia teekunnal. Krimmis ja Stantafias Suchum-Kalees andis ta mitu konserbi ja kõne pidu. — Laulu ja mängu leht hakkab heinakuul 1908 tema toimetusel uuesti rahwa jekka käima.

A. Wirkhaus, kuulsa David Wirkhause poeg, on waheajal Saksa kassitööliste seltsi teijeks kapellmeistriks jaanud. Loodame, et ta selle pärast weel Cesti laulust ja mängust ei lahtu.

Imelik on see lugu, mis Tartu Saksa lehest loeme. Et Tartu Saksa kassitööliste selts oma näitemänguga ialgi wälja ei tule, olla ta nõuuts wõtnud näitemangu ajemele tširkust enese ruumidesse põhjendada, sest see tuua rohkem raha, mis igale seltsi kasjale väga tarwis on. Näitemängude juhaja on jeni Cesti mees Alfred Grafs, kes niisama kui Törnpu Cesti asjast on täiesti lahtunud. Lugu tširkusega jääb aga katti.

Cesti selts Wanemuine on, nagu teame, väga toreda ja ilusa maja jaanud, mis Saksa laudhoonest ammuigi üle käib. Rahjuss on väga wähe algusliji näitemängusid uues toredas kojas kuulda. Enamasti mängitakse Saksa Sudermanni, Hauptmanni ning Korra Ihseni palasid. Ei ole ka terge Cesti palasid leida.

Lindpere täis wõidlane juhatab toredas Wanemuise hoones muusikat ja

mängukoori. Enamasti on Saksa klassiste meistrite helitööd eeskawas. Ei see küll ammugi veel forda lähe, et Eesti helipalafid aina kuulda jaame. Ittagi wõiks neid rohkem olla.

Cand. Carl Menning on Wanemuise näitemängu juhutamise enefe kätte wõtnud. Ta oli paari aastat Berlinis näitemängu olufid uurimas. Berlinist on ta ka kofinud. Raasa kõneleba koguni juba Eesti keeltgi.

Uus Eesti näitemängu tore koda pidada ka Lindanifas Kalewi kalmu ligi ehitadama. Loota olla, et ehitus juba 1909 juwel algab. Lindanifa ehitajad soowida uhkematgi koda kui Tartus. Alumistel neljal küljel tahetawat Eesti kontserdi- ja näitemängu-kojale neljale küljele kauplused ehk poed ehitada, mis oma fütiridega Eesti näitemängu koda pidada tuetama. Ülemine koja kord wõetawat näitemängu tarwis. Kaupmeheline, kuib kas wõibline, on küsimus. Lindanifas päris Eesti linnas peats aga Eesti näitemängu ja heli-pait rutemini tehjama.

Pärnus on Tarnu Wanemuise mängijad waheajal külas käinud ja fä! mitu pala etendanud, mis pärnlastele meeldinud.

Saksa asujad Wolga paitadelt lähewad rohkesti tagasi wanasje kohta. Nad ei jalki lubajst ega taha tundigi kauemini tööl olla kui kofku lepitud.

Saksa näidend „Herta Pulm“ teegi Carl Bulleriga nimeofas õige juurt õhinat Miia näitehoones.

Wiiburi kirja kuulutajad ning alla märkijad on pea kõif juba „ümijemas“. Loota on, et arrest wäga ränk ei faa, sest istujatele lubatafje paberit, fulge ja tinti ühes wõtta, mis waimutöö wõimalikuks teeb.

Saksa feltfid Baltimaal Tallinnas, Tartus, Wiljandis, Pärnus, Miias edendawat etendust ja Saksa ärisid, koolisid ja töõfid. Kes Eesti ja Läti hinged hulka tahawad, peawad Saksa mõtte faama, lapjed faksats kawatama ja peent Saksa keelt kõnelema. See on ju ühelt poolt üsna tulus.

Sugu himu kohta käiw Saksa näidend „Frühlingserwachen“ (kewade ärtamine) on Läti näidendina Ülemast painiwalitsufest ära feelatud mängida.

Öttert dämmerung ehk „jumalate widewif“ on ühe Saksa raamatu nimi, mida Ungaria walitsus Kõsfurhi soowil on 4. paini jarel ära feelanud. Sakslased armawad, et kirja nüüd weel agaramini õstetafje. Kiri on Richard Wagneri lauleldufe jarele ristitud, aga politika elu kohta käiw.

Wene näitlejad Peterburist on toona juures Wanemuine faalis edendust andnud. Kõif Tartu wene feltskund on waatamas olnud. Näitlejad on kuludega hästi wälja tulnud ja ruumidega rahul olnud.

Kui ka mitte otse muusikalit asti, aga praegufel ajal täit Saksamaad otse röömujuowastufesje panew lugu on jee, et grahw Zeppelin on juhitava õhulaewa leidnud. Sellega wõib wasta wõi alla tuult lennata, kufu tahab. Heliloofjad laulawad mehele kiitust, lauljad loowad laulu, Saksa keifer lasew juureküti pautudega mehele auu anda.

Max Felix Bruch, kuulsa heliloofja Max Bruchi poeg, on ka heliwõidlafeks hakanud ja Hamburgi konserwatoriumi õppajaks walitud.

Eesti lauljanna Adalina Lemba, kes Mailandi operi liige oli ja ka Tartus „Wanemuises“ kontserti andis, on waheajal tuntud Eesti architektiile Georg Hellat'ile mehele käinud.

Magr. ajalehed teatawad awatafje Miitawis uus muusika-kool.

Berlinis on uues kuninglikus operimajaš Glinka lauleldus „Ettiaari eest“ etendatud. Päälauljad olivad Peterburist Fiegner ja kaasa Medea ning Alexander Davidow lauljateks ja naisheljuja Anna Pawlowna balletis. Leheküü 8. (21.) on operimaja puupüsti täis waatajaid olnud.

Wienis on keiser Franz Josephi 60 aasta walitjuse jubileumiks 82,000 hingene laste hulk Wiener koolidest keisrile ja selle perekunnale pidumängu teinud. Schönbrunni (ilufawu) pargis on kõrged herrased mängu pääst waadanud.

Indanijas on tänawu kahte korda kõrged külalised, enne Noosji kuningas, pärast Englise kuningas ja India keiser, jüsse jõimmas. Muusika helid wõrasteid ja omadelt kõlawad juuresti. Prantsuse president on praegu tääl.

Gesti muusika-oludest.

Gesti muusika-olud on waheajal paraku õige nähtawat wähitaitu teinud. Ei meie põlw osta enam nii ilujusti laulda, ei ka mängidagi kui 1879—1894. Suured laulupidud 1879, 1891 ja 1894 olivad Gesti laulu ja mängu ülem tipp. Siis hakkas laul ja mäng jälle langema. Küll oli 1896 Indanija juur laulupidu 6000 lauljat määratu suurde kõlakotta kogunud, kuid ei need laulnud nii puhtasti ja toredasti kui 5000 sega- ja meeste-koori liiget Taaralinna targas linnas 1894 aasta pidul. See pidu andis kõige suuremat Gesti laulu ja mängu ilu kuulda. Küll oleme pärast ajalehes kujukil üteldud leidnud, K. M. Hermann ja Miina Hermann oledat wanaks ja moesti ära jäänud, uskuda ei juutnud me seda. Siis peafilmid Palestrina, Stradella, Bach, Haydn, Beethoven, Schubert, Schumann, Chopin, Rubinstein weel rohkemini moesti ära olema, sest nad on aastatajad ja kümmed enne Hermannisid elanud. Aga nende helitööd ei wanane. Neid mängitakse ja lauldakse pea liig palju — nii jagedasti, et juba ära tüütawad ja elowaid meistrid lämmatawad. Meil ei ole aga eesilaste seas weel mitte ühtegi juuri laulu ja mängu pidu aina Gesti heliloojate töödega ja Gesti rahwalauludega peetud. Seda on Soomes aga juba paar korda sündinud. Soome muusika olud ei ole aga mitte paremal järjel kui Gesti omad. Nende laulu ja mängu leht „Sävelsiis“ elas koguni lähematgi aega kui meie „Laulu ja mängu leht“ oma 13 aastatäituga, millele nüüd järges lootat on. Soomlased peavad aga oma muusikameestest rohkem lugu kui eestlased omadest. Merikanto, Krohn, Sivori, Järneselbt on kõrgets peetud nimed. Gesti rahwa seas on itkagi ka helimeistrid olnud. Emil Hörichelmann, endine Põltsamaa õpetaja, kui ka rahwuse poolest katkane, on wäga ruumakad laulud Gesti keeli sõnadele loonud, on selle pärast Gesti heliloojate meistriks lugeda. Imelik on see küll, et jakslastel Baltimaal õieti heliloojaid ei ole ja nad selle kõige suurema helimeistri jünnitust siiski tähele ei pane. Wõiks ju neid Eafja keeli sõnadegagi laulda, ei see ole tänini sündinud. Warsti pärast Hörichelmanni tuli teine mees J. W. Jannsen Gesti laulu ja mängu wäljale. Kuna Põltsamaal Gesti laul juurel wiisil mitmes häälis kõlas, haris Jannsen Pärnus Gesti laulu, ja kui ta 1863 Tartu tuli, tegi ta siin laulu tööd edasi, põhjendas 24 teise Gesti mehe abil eimese Gesti laulseltsi „Wanemaine“ 1865, kes weel praegu suurel wiisil õitseb ning aja jooksul tosinate laupa teisi Gesti seltsisid on juurede jaanud. Alastal 1869 oli juba juur Gesti eimene laulupidu 800 lauljat ühte kogusse liitnud ning Jannseni ja Kunileid-Säbelmanni juhatusel Gesti laulu kõrraga kõrgele tõstnud. Jannsen ja Kunileid on mulla põne läinud, aga nende töö on itkagi tunda, kui nad ka eht rohkem kui 1½ tosinat wäärt oma loodud laulusid ei ole järele jätnud, millest juurem osa Jannseni jünnitused on. Ka 1879 laulupidu!, millest juba 1600 lauljat ja 500 mängijat osa wõiswad,

kes nende sõnade kirjutaja R. N. Hermanni juhatusel seisivad, wõttis J. W. Jann-
sen weel agarasti tegelajena osa. Ta oli siis weel Wanemuise esimees, ning raban-
duse lüüf ei olnud elu jõudu weel mitte tal murdnud. Siis hakkas R. N. Her-
mann, kelle julest juba 1875 ja 76 Eesti kannel, koori ja koori kannel, Kodumaa
taulja ning pärast 1879 aasta laulupidu loorid olivad hüüdma pandud, Eesti laulu ja
mängu eest jõudu mõõda hoolitsema. Sadade kaupa laulusid on tema juhil rahwa suhu
läinud. Postimehe muusika liisad ja 13 aastakäiku „Laulu ja mängu lehte“, polnud ta
just wäike töö. R. N. Hermanni waimu tütar on Miina Hermann. Sja kae kõr-
wal tuli see neukene 13 aasta wanaduses R. N. Hermanni wagasesse üliõpilaje
ruppa Jakobii tänawal Tartus. Wäike neuu oli juba laulusid loonud, milles küll
reanud quintide ja oktavide paralleelid ei puudunud, kuid neukese suur anne oli
näha. R. N. Hermann andis ligi paari aastaid neukesele õpetust, oli tal ju klaver
tuas. Tütarlaps käis seljamaal ajal Schulzi gymnasiumis, mille ülema klassini õppis.
Wahetajal oli R. N. Hermann Leipzigiis doktoriks saanud. Kui ta tagasi tuli,
joomis Miina Hermanni kadunud isa, et ta tütar Peterburi muusika ülikooli
konservatoriumi astuks. R. N. Hermann wiis noore õitswa neuu sinna, kus teda
hääli meelet vastu wõeti. Miina tegi konservatoriumi täiesti läbi ja sai sellega
esimeheks Eesti naiswõidlasteks täie diplomii õigustega. Ta on ikka Eesti neuk-
jäänud, Eesti laulukoorisid õpetanud, wõidule wiinud, Eesti keeles mitu laulude
kogu trüffi andnud, kuid iseäranis tähtsust selle läbi wõitnud, et ta esimehe Eesti
luuleduse „Murmeide türed“ Eesti rahwaloomuliste lauludega etendusele tõi ja
esimehe oratoriumi kõnelauu „Kalew ja Linda“ kuulda andis, wiimse Mendelsjohni
helilaadil, kuid kõlawa ja tuumaka iseõitswa sõjuga. Miina Hermann on meie
rahwale iluks. Miks Eesti poisid suure waimuga naesterahwast ei ole kosinud,
ei sellest aru saa, wist käis Miina waim üle kõigi meeste oma, kes mujal uue-
mal ajal enam naiti ei leia kui Saksamaalt wõi Schweizist. Miina Hermanniga ühel
ajal astus teine suur waim Eesti muusikas tegewaks. See oli Aleksander Läte.
Ka tema esimehed heli-kuulbed ilmusiwad „Kuue laulu“ kõrwal meie „Laulu ja
mängu lehes“, ning juba esimehest aastakäigust kuni 13-ni leidub Läte loodeid,
mis täis tuuma ja ilu. Hulga helitöösid on Läte awaldanud; kõige tähtsamad on
küll Schilleri „Laul rõõmale,“ mis aga üksi Eesti keeles on lauldud, sest sakslas-
tel meie koduste heliloojate kohta mõistmist ega tähelepanemist ei ole; teine Läte
loode oli Heine „Mändaja ja tähed“ kõnelauu taoline helitöö, mis ta üksnes Eesti
keeles on jägedasti kuulda olnud. Waimulikkudest lauludest on Läte julest „Wära-
wad säravad“ nimetada, mis Lippu sõnadega üksnes muudugi jälle Eesti keeles
on kuulda olnud. Kui need read ilmuwad, on Miina Hermann ja Läte haiged.
Mõõmustame, et peagi nende toibumiseft wõisime sõnumi tuua Miina Hermannist
Kroonlinna kodumaa lähedal ja Lätelt kaugel Italias San Remo linna. Loodame,
et nemad weel kaua elama jääkwad. Nende kaasaeglastele Johannes Kappeli:
on kodimees wahetajal järele tulnud. Kappel on Eesti noodimara ka tähtsasti
iuurendanud, on ka „Laulu ja mängu lehes“ terwel ajal agarasti kaastöösid awal-
danud. Pärast ilmusiwad „Järwamaa õõpik,“ „Meistri laul“ täis tuuma ja ilu
wõimu. Juba weel waremini awaldasin „Eesti Postimehe“ muusika liisas wäga
juurepäralise sõjuga helitöö korali „Meil tuleb abi Sumalast“ wiisi üle. Kui küll
Kappel Eesti ametis eluajal ei olnud, on ta Eesti lauludele ja mängule surmani
truuts jäänud. Aastal 1907 läts ta juwel Saksamaale. Sääil Wiesbadeni ligi
õffis ta terwise wee hallitatel oma nõrgale kehale karastust, aga ei leidnud. Surm
tuli ja pani Eesti helilooja Kappeli silmad Wiesbadeni ligi kinni. Ta keha hin-
gab Saksamaa pinnas, tööd aga wõiwad Eesti lauljate suus edasi heliseba. Oigu
Saksa muld Eesti heliloojale terge; wiinugu ta sääl rahulisti wiimse päewani, mil
kõit loodame jõe üle üksteist näha saada igawesest walgujast ja ilust, lõpmata laulu
helil ja wõimul. Siin ühes koos ei wõi me ühte heliloojat nimetamata jätta ega

taft mööda minna, kes ehk veel küll keft meie seas elab, fiisgi meift elutufjel kangel on. See on Konftantin Türnpu. Tema on Lindaniſa Saſja kahe laulufelſi meefte-foori juhatajaks heitnud. Ka tema oli kord kaua Ceſti mees. „Laulu ja mängu lehes“ avaldas ta mitmed koorid. Suurele Lindaniſa laulupidule 1896 andis ta meefte- ja ſega-foori jaoks kaks väga tuumakat laulukogu wälja. Ka muidu on ta Ceſti keeles nootfiid avaldanud, milleft iſeäranis üks waimulik hymnus tähele on wanna. Kuib 1900-dast aasjaft jaadit on Türnpu Ceſti rahwale ja laulule ſurnud. Ta on äitſja jaks. Gulga eſtlaſi on ta enefe kaasa wiinud: Türnpu enefe üheluſe järel on tal kooris enam eſtlaſi kui jakslaſi. Ta on Saſja meefte-foori wõidufe kõrguſele wiinud. Aga ühtegi Ceſti laulu ta oma eeflawasſe wõita ei julge. Nardab wiſt Saſja leiba kaotada, kui jeda teeks. Ühegi Ceſti helilooja juures ta enam end ei näha laſe. K. N. Hermann kui ſee, kes Türnpu ja Kappeli jaksiks on kaks wiimast juurt laulupidu juhatanud, on Saſjamaal nime all „Völkerlieder“ kaks palju laulukogu avaldanud, milles ka Türnpu lauluſid jees. Aga ei mitte ühtainuſt laulu ei juuda Türnpu neift lauludeft enefele eeflawale wõtta. Dmeitſud on Balti Saſja olud: igalt ta wähemalt heliloojalt, ſel torda lähed mönda laulu Saſjamaal ilmutada, wõtawad Balti Saſja mehed lauluſid eeflawale, üffi Ceſti omadelt ei ühte ainuſtgi!

Aga Ceſti laulu ja mängu põllul tärkab uus elu. Nooremaid jõudufid ilmutab. Tänuſt meeldetuſetas ei tohi tegemata jääda, et wana Ceſti mängukooride ſa David Wirkhaus alles täies tegevufes on. Et tema wäſi. Ühte puhku meefte on tema 1860-dast aasjaft jaandi tegeu olnud ja ifka Ceſti mängukoorid hüüdma ja ſoktu kõlama pannud. Kõigil juurtel pidudel ei ole tema oſaw töö ja juhatus puudunud. Wiwa-Hannus hakkab meie juurt helimeiftrit kartma, ei julge järele tulla, jefi nooruſe wõimul näeme David Wirkhausi puhujate juhiks olewat. Wiimafel ajal on tema! wääriiline poeg juurde toeks ajunud. See on K. H. Wirkhaus noor ilus täieline mänguriſtade tundja ja walitſeja. Et aga eeflaſte jees ta leiba ei ole leidnud, mida paraku töht ja leha nõuab, on ta Tartu Handwergifelſi näitemaja teifſes kapellmeiftris hakanud. Loodame fiisgi, et Wirkhaus noor meilt nii kaugele laſtu ei löö kui Türnpu löönud on. Tahab ta ju nooruſe jõnul ka jelle lehe toimataja K. N. Hermanni luuletufuſe elu ſiſje puhuda. Loodame, et ſee torda lähed.

Teifſteju nooremateft helimeifriteft on wähem ütelda. K. Tobias on täis wõidlane ſee on kunſtnik, kes muufika ülitooli Peterburis on läbi teinud. Ta oli parafit konſervatoriumi aega Ceſti Jaani kiriku organift Peterburis. Eäit tuli ta mõnel aasjal Tartu, kus end väga tubli muufika tundjana näitas, iſeäranis mänguriſtadele ilujaid ja tuumakaid helipalaſid on loonud ja konſertidel kuulda- wale andnud. Wiſſiſti aga ei läinu helimeiftri käſi nii häſti Tartus kui ſoo- mida oli. Ta on, mil jeda kirjutame, Saſjamaal oma helitööftid kuulda wale too- mas. Soowime talle jeks hääd edu ja õune. Teine helimeifter, kes eeflaſte jeeft on lõnsnud, Peterburi konſervatoriumi läbi teinud ja üfna noore mehena Alfira- hani juures linnas Wolga jõe suus Keiferlitu muufika ſelſi koolis direktori koha teufſt kangel jaanud, on Artſur Kapp, Suure Jaani tuntud õndja ifamaalaje narpi poeg. Loodame, et noor Kapp wähemalt wahete wahel ka Ceſti mängu- meefte pääle mõileb. Kui ka Peterburis afumas aga Ceſti Jaani kiriku organif- tina tööl on W. Lüdig, oſaw heliwõidlane, kes ka Peterburis konſervatoriumi on lõwitanud. Ta juhatab Ceſti ſegakoori ja ka Saſja meeftefoori, ei taha aga wiimſe parafit mitte ſugurahwafst maha jätta nagu mõni muu. Lindaniſas on agarat tööl afaw näis heliwõidlane Topmann. Ta peab kurjuſi, annab õpetuſi, on ka Ceſti ameis väga tubli aſjatundja. Tartus on weelgi tegeu Lindpere. Ka tema on täis wõidlane ja väga tubli wiulimängija, ſelleft weel palju wõime oodata. Ta wõtab juhatajana Wanemuife ſelſi muufika eluſt juurel wiitſil oſa. Soowime talle jeks jõudu. Wiul on armas mänguriſti, on täis tundmuſt ja elu oſawa meiftri

käes. Sindpere ostab temast kõige ilusamad ning armsamad helid väljameelitada. Ta on suur meister ja ostab ka laulukoorile waimu fiske puhuda. Tema käes on palju võimalik. Veel noorem heliwoidlane on W. Schütz, ka Eesti mees ja osaw helimeister. Palju ilusaid laulusid oleme tema sülest juba lehtedes leidnud ja wõime temalt ka edespidi tähtjat helitööd loota. — Aasta 1908 algul on soitamata üks noor aga täis helimeister Eesti helidel ette astunud. See on konservatoriumist läbi käinud Artur Lemba, flawerimängija ja, nagu ta wanem wendgi Theodor Lemba, ka Eesti täis woidlane. Arthur Lemba asus laulelduiega (operiga) ette, mille nimi „Lembu tütar,“ nii siis Eesti tuumaga helitöö, milles sõnad Anna Haawa wilunud sülelt. Et noor meister meist wanadest helitundjatest ei hoolinud, ei wõinud ka meie tema ilusast ettewõttest ilmudes oja wõtta. Eesti ruum on sõnadel, kuid muusik olewat Ohtu-Europa oma, ning Eesti maiku ei olewat jügugi fees. Nii ütlevad meie asjatundjad. Itkagi on noore helimeistri püübed väga kiidetawad. Ei see ole ju wäike asi Eesti rahwa heliwoidujate fiske asjatundjana ilmuda. Seks tuleks noortel heliwoidlastel iseäraline õpetäik läbi teha ning pikemad harjutused ette wõtta. Seda ei ole igal ühel võimalik. Peaks osawõrijaid leiduma; tahaks „Lõulu ja mängu lehe“ toimetaja ainja asjatundjana Eesti rahwuslikes heliwoidujate harjuuse õpetäiku awada. Selles tahaks ta ligemini neid wahesid näidata, mis üleüldise moodja heliwoidujate ja jügulise Eesti helilaadi wahel on. Kui jäärane kirjusus toime saaks, tuleks oma jagu selget pilku asjatundjate filmi. Siis oleks tulu nii Eesti laulule kui lauleldujete loota.

Naeste wõidujõit.

Ohtu-Europas on ettewõtted lõbu ja wõidujate alal õige naljakad ja huwitawad. Ei see olnud kauem tagasi kui 1870 ümber, siis peeti naesterahwa ilu meelde tuletadagi juba patuks. Sõu hinnaga kroonida peeti pörgu wäärri. Ei rohtinud naesterahwad paremlastegi perefondades ratja jõita, weel wähem huisku jooksjärgi wõi keharammul turnidagi ehk maadelda. Selle poolest on mõtted muutunud. Suurtes linnades nagu Pariisis, Londonis, Romas, Berliinis on ime rihti wõistlusi, milles naesterahwa ilule auuhindasid antakse. Amerikas suurtes linnades nagu New-Yorkis, Philadelphia, Washingtonis, Chicagos, on see igapäewane lõbu. Keegi ei küsi selle järele, et kroonitud iludused ülemeeljets lähewad, kui küll seks põhjust ei ole, jesi ilu ei saa ju keegi enesele wõtta, waid see on looduse kink. Wanemuine ja Lootus, Eesti seltsid on ilu wõistlusi juba teinud. Nüüd aga loome, et naesterahwad ka muus lõbus meestele järele wõi nendest fogni mööbdagi ruitawad. Nii kirjutatakse Romas, kunda sääl keegi ettewõtja Emil Durer juurt wõistlusi naesterahwastele asundab. Durer on nimelt Italia helilooja Verdi, Mascagni, Leoncavallo ja Puccini ümber maailma widanud ning nende meeste kuulsust selle läbi suurendanud. Seldsi president Societé hippique ühijusest prints Scaglia di Sanga on kirjutanud, et tema „Amazoni-jooksud“ hääks arwab, mis 1908 Roma linnas peetaks. Prints pidada kõit taktistused eest ära wõitma. Nii olla kindel. Kõige rahwasie naesterahwad, kellel jõudu on hobust pidada, wõiwad oja wõtta, kui nad hästi ratsutada ostawad ja julgewad. Suured rahahinnad on wõita. Kõige kõrgem auuhind osawale naisratsutajale, kes enne teisi eesmärgise jõuab, on 100,000 franka (37,000 rubla). Nii siis wõib wõitja naesterahwas ühe korraga rikkaks saada, kui ta seda jeni ei olnud. Hoidku aga, et hobune huljul ajamisel sõitjat kuterballi ei kihuta. Sellest amazoni-ratsutusest wõitawad Italia, Prantsuse ja Englise naisajajad küll kõige rohtem oja. Saksa wiit ei tule, Eesti ja Läti naestel ehk ei ole häid hobuseid ega naudi sinna kaugele sõita. Rahhelda küll ei ole, et asi tõeks lähneb. Meesterahwad jaawad muidugi naisratsulisi nagu ilma-imet huljana waatama minema, ning juured auuhinnad jaawad hulga pältwaatajate poolt maksama, kellele ojatwad kallikesed muidugi meeldima jaawad.

Muuft hundiaugus.

Kord läks kuulus torupilli mängija Takumärava Mart ühelt piduri õhru külja koju poole, torupill taenlas. Pidu ta oli rubliksi mänginud ja ta mehe meodi tähtsaks niijendanud. Mart oli juba hulga maad kodu poole sammunud, kui korraga kiruma hakkas: „Mes ometi sei ajal need juured pööjad ja puud siin teele on kaswananud, et enam läbi ei pääse!“ Aga tema oli teelt meija pööranud. Paha meeltega läks Mart edasi, kuid korraga tundis ta end nagu kõrgelt parreli alla auku tuffuwar. Üks ingew urisew loom oli all augus. Selle looma wasnu pörkas ta ennast. No see üftt oli weel tegemata. Mitsu ja patafad pidariwad looma irewit hambaid Mardid kehast eemal. Ta waatas, kas torupill auku tuffudes wiga ei olnud saanud. Pill oli õnnets terwe. Ta tundis looma liikumist. Silmad pimedas ei jeteranud. Hirm täitis aga südant, seji kartis, et hunt, selle auku ta launud, wiimari teda õgib. „Ma olen hundiauku langenud!“ oigas Mart hirmuga. „Wiimari õgib mind kuri loom ära, kui ma nõuu ei leia teda eemal hoida. Oksia kaidies mind pimedus, sest ega huntigi minu keha liikmeid jetera. Aga mis siis, kui watge käes!“ Mart leidis aga wiimari ometi nõuu. Pimedas andis ta õstii iga kord kaitaga hundi ninale jomata pihta, kui see tema keha järele teelt liupias. Seda wiift läks lugu wäitse : algeni. Siis ei jäänud muud nõuu, kui et Mart hakkas torupilli lööma ja puhuma. Heli meeldis hundile. Pahareti tuffit ümises ligi, ja mängumees jäi puutumata. Kui Mart mängimast wait jäi, wäitis ta hunt. Aga kui mängumees wäfinud oli ja pikemini hakkas wäitides puhkama, irwitas hunt hambaid ja õrises koledesti. Mart jurma hirmus mängis jälle, ja hunt ümises ühes. See oli hädaohstik ja naljakas kontsert. Wiimari oli mängumees ja hunt wäfinud. Wäitse puhkewahke tuli, kuid mäng hakkas peagi uuesti ja fõstis üsna fenasti august pilwe poole. Wara üles tõusunud inimesi läks hundi püüde-august mööda, ning hundi püüdjad innustiwad waarama, kas joowuud saaki augus oleks. Nad leidsiwad mängumehet Mardid ja ümiseswa elaja ühes mängu ja laulu tegemas. Muudugi aidati Mart hädaohstut rutu wälja. Hunt aga tapeti ära, nahk wiidi murule.

Kuda Lucca lauljannaks sai.

Pauline Lucca elulugu seisib ühes tema kujeja juba hulga aastate eest meie lehes. (Waara Laulu ja mängu leht II. nr. 10.) Selle pärast ei arwa me rohtem waja olemat kuuljast laululinnust kõnelelda. Kuid alles 1908 aasta küünla-uu algul on kuulus laulusuu hauda suitunud ja tema ilus hääl igawesti wait äänud, mida mina, nende ridade kirjutaja S. A. H., noorel põhwel nii fagedasti ta täiel ilul olen meestanud. Aga kuda Lucca tõesti laululinnust hakkas, on iseteade, mis Noblenzi leht on alles hiljuti toonud. Lucca Pauline ema tahtis üttari hästi koolitada. Ta pandi Wienis ühte tütarlaste paremasse kooli. Ei see olnud emale kerge, sest siisetulek oli wäike, ja ta pidi paluma, et kooliraha wähen-
daiaks eht järele jäteraks. Kaasõpilased ei pidanud aga Paulinei palju. Keelte andi tal juurt ei olnud. See regi, et ta hääl meele kooli ei länud. Õppimine oli waewane. Üks ainute tund oli, millest Pauline täie waimustuse tulega oja wõitis, ja see oli laulutund. Kuid siin ei tohtinud Pauline mitte ühes laulda, ta oli waewalt poole hinda maksnud, selle pärast wõis ta ainult päält kuulata, notisid kätte anda ja muud Tuhtatriinu tõõjid õiendada, ei piukugi ühes laulda. Aga Pauline laulis kodu jeda paremini. Kui ta ta koolis ligi ei laulnud, siis jäi ta teelerult kuulates talle meelde. Kõik laulub, mis õpetadi, jäiwad talle pähta. Sedañ läks üts kooliaasta mööda. Kooli katje päew tuli kätte. Lastet wanemad wõisiwad ta päält kuulata, kuda lapsjed õliwad õppinud. Pauline ema oli tütrele

tüllgardina riidest pidukleidi õmmelnud. Selles tuli Pauline katsele. Tüdrut waatas katse pääle hoolimata. Ega temaga wiimajest pingist uksust ajada wõidud. Tüdruf arwas, et keegi temast midagi ei küsi. Oma jüda lootis aga küsagi talaja, et ehk ütär talle tudagi auu teeb. Katsel sündis midagi, mis ooramata oli. Pauline kuisuti ette ja küsiti talt midagi; waenetüdrut oli nagu pühkeli langenud, löitaf nii lolli nägu, et kõit teised lapsed naerma plahwastiwad. Üksnes Pauline ema oli ehmatanud, pühkis katk pijarat silmadest ja waatas rääkimata kirwata oma tütre poole, kes talle auu ajemel häbi oli teinud. Pauline sai pilgust aru ja tundis rasket hinge walu. Ta mõtles järele, kuda ema südamest walu wõina ja pijaraid kuuwatada. Mõjade katsed oliwad rööda; üksnes laul ei olnud weel katsel olnud. Küsiti, kes laulust oja wõtnud. Pauline ütles ta kindlat häält. Tüdrufud laulsiwad kõit oma laulukejed wäga waejesti. Wiimati oliwad kõit laulnud ja istuwiwad pintidele. Üksi Pauline Lucca seiks weel. Aga ei keegi käsfinud waest Duhtatriinud laulda, kui see paluwal silmal seiks. Wiimati nii koolikarjaja talle appi, kellel waejest lapsest hate meel oli. Wasta koolipreestri tahimist, et wäike Pauline laulma pidi, ütles ta talle: „Koh, laula mulle: Kui mai-õhtu puhub! Ehk ostad.“ Kuulame nüüd, kuda Pauline Lucca se jeh juhusest kõneleb: „Mul oli pärast küllalt mahri juurt jugu ja uhtete inimesie kuuldes laulda, kuid ialgi ei laulnud ma nii wõidufindlalt, kui see kord kooli katshjate kuuldes. Ma laulsin ora kõlawa häälega soowinud laulu, ja et see hui-gani meeldis, weel mitu mund laulu ka, mis ma pääst ostafin. Ma laulfin, et emateje pijarad kuuwastiwad. See läts walle täiesti torda. Kõõmust jätawat awal wõttis ematene õnnesoowisid wastu, mis igalt poolt minu laulu järel talle awaldati. Üks pakf punaje näoga herra soowis ta õnne ja ütles emale, mina olewat juur ilunw lauluande täht, mis kõrgele harida tulla. See herra oli Joseph Erl, kuulus tenori-laulja Wieneri koja operilt. Minu saatus oli määratud Tubli herra Erl wiis mind Karli kiriku koori juhataja Joseph Rupprechti juurde. Ma see oli minu laulust waimustatud, andis mulle õperust nii agarasti ja jädisti, et ma juba 12 aasta wanuses wõisin tolle aja kuulja laulukinnu Dietjeni ajemel orje esimesel waatel ühel messel, kui laulukind haige oli, tema oja iluastri ära laulda. Nüüd oli mu õnu käes. Emateje jüda ujus õnne tujundusel. Ütär, kes ma olin, teenisin auu ja raha küllalt.“

Naukade loomise wõim.

Mõned Saksja õpetlased, ees otjas keegi professor Osler, on uuel ajal jälle hafanud ütlemata, et inimene oma waimu ja keha jõuu ütlemal tipul noores ees umbes 25 kuni 40 aasta wanaduses olewat. Pärast seda wanadust hafata waimu jõud ühes keha omaga langema. W. mats läinud waimudel ka kõige kõrgematel oleks parem, et nad enam ei elaks; sest nad ei suuta ometi midagi juuremat enam teha. Nüüd on kuuljas Englise „Century Magazini“ lehes W. Dorlund selle mõtte wastu astunud. Ta näitab, et inimese-jugult kõige suuremad mõited ja tööd oleksiwad kaduma läinud, kui neid 40, 50 wõi 60 aastastelt oleks oodatud. Moses ei oleks kümnet kasku anda saanud, sest ta seiks 70 aasta wanaduses. Ma muudu on seaduse andjad wäga wanad olnud. Nii on Palmerston, Disraeli, Gladstone, Thiers kõit üle 70 aastat wanad olnud, kui nad oma juuremad waimutööd ära tegiwad. Savign. siguse loo kirjutus ilmus, kui ta tegija 74 aastat wana oli. Galilei on oma surema waimutöö ka pärast 70 aastat elus teinud. Buffon on oma looduse-loo 5 wiimast köidet pärast 70. aastat awaldanud. Baer on oma inimese saamise kirja ka jes wanaduses teinud, Humboldt oma „Kosmos'e“ kirja ka. Epler on oma täheteaduse ka 75 aasta wanaduses kirjutanud. Waawaja Tizian on oma toredamad maalid eluõhtul teinud üle 70 aasta. Tema kibuwitja

trooniga ehitud Kristus loetakse veel täna suuremaks võiduse tööks ja on 95. eluaastal teinud. Wiisi oleks maalmeister veel 100 aastani juuri waawatid loonud, kui talle last müne 99. eluaastal ei oleks otja teinud. Tintoretto tuumafam waaw „Paradiis“ on ta pärast 70. aastat waawainud. Corot loi 77 aastat wana kõige nõrkemad ilufujed. Ita helilooja Verdi on 70 ja 80 aasta wanaduses kõige ilawamad helilööd loonud, nagu „Tihello“ ja „Falstaff“. Wagneri „Parfiisall“ ja Händli „Loomine“ on 65. aastal elus loodud. Ita Händel on oma tordeadad oratoriumid üle 60 aastat wana loonud. Kirjamees Henan ja David Strauß on oma waimutad kirjad „Arieturje elus“ pärast 60. aastat elus teinud. Michel Angelo on 66 aastat Siguino kabeli waamad loonud. Mommsen on oma „Roma lugu“ ja Jakob Grimm oma kirja „Sakia keelest“ üle 60 aastat wanad kirjutanud. Mii ei läi waimu jõud milgi kombel siis ära, kui teha ramm wanadusesest wäheneb. Ita mõnecargad nagu Kani ja Schleichmacher on jüगतamamad kirjad wanaš ees loonud. Kõnneis on Kalewipoja loo ka üle 50 aastat wana loonud.

Vuheldud ihuus.

vustilik lugu.

Herra Balduin Knipser oli täis wiha. Tüdruk Pauline oli jälle ühe klaasi puruks löönud.

„Nüüd olgu aga tüllalt!“ karjus peremees. „Si ma ialli enam, et mina oma klaasid ja porielani kōit teist puruks löüa lasen. Etmejel wõite minna.“

Tüdruk rangutas rahus klossid ja wastas: „Jah, ma lähen hääl meel! Juba kaua ei jünni see mulle nii päris näsjapalga eest siin teenida ja ei kõhtugi täis roinu jaada. Lähen!“

Herra Balduin Knipser wahutas wihasi.

„Pattige oma asjad kofku ja minge jedamaid minema!“ müras ta.

„Enne ma ei lähe, kui oma palga olen saanud,“ wastas tüdruk ifka rahus.

„Sähke, siin on Teie palk. Ja nüüd kasige, Teie häbemara inimene!“

„Mis? Wõi Teie tahate moffa pruufida, Teie wana ihuuskael!“

„Wälja kasige, wõi ma toon politsei.“

See mõjus.

Wihaselt hüüdis tüdruk: „Jah ma lähen jedamaid. Nga Teie jaate mu päälle mõlema. Nüü ma teid leian. See on kindel!“

„Wälja! Kasige!“ karjus herra Balduin.

Frauh lendas uks finni. Pauline oli wäljas.

Herra Balduin Knipser e. enesest ära ja jooksis 10as ümber.

Nega mõõda rahuldas teda kaaja.

Waewalt oli wiha jahtunud, siis tuli erutus pahajele Balduinile. Tema onupoeg andis teada, et ta kaasaga tuleb tema juurde nädaliks puhkama.

„Wõi puhkama!“ mõirgas Balduin. Tema juurde just puhkama! Tema kullul pidi ta terwe nädal olema, et onupoeg aga puhkaks.

Wiiane ja wjane jooksis ta ümber.

Kõige hullum oli, et ta pidi veel jelle juurde lahter nägu tegema, muidu sattuks eht jandi nime alla.

See oli tõesti, et hulluts jää.

Wimati läks aga rahulijele kaasale forda ka jeda maru waigistada.

Külalised siis tulwad.

Suhtrumaguja naeratajega wõeri nad wastu. Kõige lahtemini ja helbe-mini katei lauda.

Sala tegi herra Balduin küll teist nägu, aga jeda ei näinud keegi. Täis kõhkumit arwas ta igal õhtul wälja, kui palju majandus nüüd rohkemini maksis

fui muidu, kui palju raha rohkem läks, kuida ka lõbu enam naudi nõudis, kuhu peremees arwas waju minna olewat.

Hirmus! Terwe kapital kulus rohkem.

Kuid nädal sai otja.

Kõige lahtemini tänades lahtus paar.

„Wäga ilus oli! Küll püüan tajuda, mis hääd olere teinud.“ ütles onupoeg ja läks ära.

Herra Balduin ütles lahtelt: „Oh, ei ole asja tänada.“ Aga jecspidi mõtles ta: „Wõi tajuda! Kuida ta jeda wõib!“

Wedur wilistas. Nõng sõitis ära. Herra Balduin oli oma kaajaga üksi. Tal oli aega kulu üle arwata.

Seda ta ka tegi, kuid ega see ta tuju parandanud.

Juba nelja päewa järel tuli postilt pak. Saate-adressil oli linnast üsna tuntud sigari-wabrik.

Matuke imestuses tegi herra Balduin paki lahti. Neli kimpu sigarid oli saadetud, ei muud ühtigi, kirja ega arwet liqi ei olnud.

„Kas mõistad jeda?“ küsis herra Balduin kaajalt.

„Mis sääl suurt mõista on?“ wastas kaaja. „Onupoeg wist saadab, et külas-olemise eest wähe tänulik olla. Ega see juur asi ole, aga efs ta hääd tahtmist ifka näita.“

„Arwad, et sigarid on“pojalt on?“

„Kellelt mnult, armas mees! Sina ise ju neid ei ole tellinud.“

„Ei ole küll!“ kostis herra Balduin Knipser. „Aga miks ta sõnagi ei kirjuta?“

„On ehk unustatud kauplusest, kust ostis, kiri juurde panemast.“

„Kas nii arwad?“

„Jah, kuida siis muidu? Kes teine jelle mõtte sai finule sigarid jaata!“

Herra Balduin Knipser andis kaajale õigust. Ega see teifiti küll olnud.

Küüd oli tal õige hääd meel. Sigarid oliwad hästi peened ja maigukad, fide ümber igatühe kõhu. Küll wõiswad maitsta. Ta juitutas ühe. Oli magus rohi.

Kaaja ütles: „Küll on aga hästi juhmunud. Küüd ei ole jul tarwis enam sigarid osta, kui tulewal nädalil oma sünnipäewa pead ja wõõrad kutsud.“

Herra Balduin Knipser nitutas pääd, aga eneses ütles ta: „Wõi neile jeldsiwendadele pean mina nii kallid sigarid ette andma! Mis nad ära ei tosjuta, pistawad weel tasku. Wüijugusti kallist juitstu ma nendele küll ei anna.“

Ilma, et kaaja teadis, läks ta oma kaupmehe juurde, lastis neli pooltpakki odawaid sigarid anda, mis niifama suured ja sarnast nägu oliwad, wõitis kodu kallistest sigaritelt fide med ära, pani odawate ümber, kuid ehtjad paigutis ta kappi.

Mokke muigutades oli ta ma teoft rõõmus.

Pidu tuli ja läks.

Nagu herra Balduin Knipser oli ette näinud, nii oli tulnud. Selbsiwennad tosjutawad, et tuba täis wingu sai, üsna finist. Wida ei juitjutanud, pisteti tasku. Pärast pidu oliwad kastiid üsna tühjad.

Herra Balduin oli rõõmus oma teoft.

Kui sünnipäewa wõõrad ära oliwad ja neli tühja kastifist järel, ütles ta: „Oh minu ilafad sigarid!“

Tema krafa tuli ja trõbstitis teda: „Lase olla, mehete, ja jaid paljalt finise filma. Mina mängifin jaatust.“

Herra Balduin ei mõifinud.

Kaaja naeratas. „Ma leififin kapis ilma fide meta sigarid sinu odawatefist. Sa küll nende pääle enam ei mõifelnud. Mina wõifin kallistest fide med ja panin.“

odavate ümber. Nii päästsin sinu kallid nende sünnipäeva tosfutajate juust. Nendele olivad odavad hääd küllalt. Noh, kas ei olnud tena?"

"Wäga tena!" kuugistas herra Balduin ja püüdis wärsket õhku neelata. "Küll ja tegid naeje wiisi targasti!"

"Näga mis sul on, meheke?" hüüdis kaaja juhmitl.

"Mis mul on." kääksus herra Balduin "Midagi mul ei ole! Mul oli neli pool-kasti häid figarid, nüüd ei ole mul muud kui haismad odavad. Ujun küll, et kallid sünnipäewa wõõraسته maitsewad."

"Iffa weel kaaja ei jaanud aru.

"Mina ije olin juba figarid, mis odavamad, sitemetesje pannud, ja sina panid kallid jälle sisse."

Kaaja kahetjes nüüd nuttes: "Jah, miks ei ütelnud ja. Oletsid ütelnud, ega jeda oleks wõinud jündida."

Sündinud asjad ei muutu.

Waewalt oli paha lugu meelest läinud, kui tagatipp tuli.

Linna figari-äriist ilmus arwetiri. Katsjada kallist figarit — 35 rubla. Baluti andeks, et unustatud arwet ühes panna. Müüd jaadeti arwe.

Herra Balduin Knipser oli minestusesje langemas. "Kas mõistad jeda?" kifestas ta kaasale.

Kaaja ei mõistnud jeda.

Wiimati istus ta ja kirjutas äriale, et ta midagi ei olla tellinud. Wist olawat effitus.

Kui aga kiri ära oli, tuli talle meelde, et ei awitanud, kas tellinud oli wõi ei. Ega tal ju kaup enam tagasi anda olnud.

Müüd mõirgas herra Balduin Knipser.

Ega 35 rubla ometi maast wõtta olnud. Ja ühe ainja figari ta oli jaanudgi, muidu oli paha meel ja ruf.

Muuta ei olnud aga midagi.

Kolme päewa pärast juba jündis teine kiri figari-äriist, et ei olla effitus. Tellitiri oli ligi, kui ta mitte Balduin Knipseri käest. Seda ei wõinud aga äri teada.

Waene petetud mees waatas tellikaarti.

Stes oli teda nii petnud?

Ta mõites ning audus, ei jaanud wälja.

Wiimaks tuli talle teenisrujest Pauline meelde. — Waata mul tüdrukut. Tema'p jee kelm küll oli. Jah oli! Oh sina efimene wõrukael!

Aga teha ei olnud midagi. Tõendus puudus.

Kui asja ta kõhrusesje annaks, läheks ta weel haismamaks. Pool linna naeraks. Kõhus ofustaks wissisti: "Matske, wõi andke kaup tagasi. Ei teist wiisi!"

Herra Balduin oli armuta sisse langenud.

Küll oli raske, aga ta saatis 35 rubla linna. Nodi oli maha wifatud!

Oh, ta oigas! 35 rubla figarite eest, mida ta suitjutanud ei olnud. Kuulmata lugu!

Dnupoega ta sest jaandi aga enam ei jalli, ei lähegi ta juurde.

Teeläit Lõuna-Wenemal, Krimmis ja Kantsajuses.

Ilma et ette arwasin, oli mul juwel 1907 wäga ilus teekäit. Üts Gesti kooliõpetaja Laosson, Tartusi pärit, soowis, et ma Gesti sugurahwast Krimmi waatama tlekkisin. Mina ei olnud ialgi Krimmis olnud. Sinu aga oli küll kuuljat neeme näha. Laosson arwas, et reis kulud kannab, kui Krimmi eestlastele Gesti rahwalauludest seletust annaksin. Seda olin Gestimaal teinud. Kodu rahwas oli seletusi kõige suurema waimustusega kuulnud. Kuuljus oli Krimmigi

ulatanud. Nagu imet lugesiin Vaossoni kujud, et Krimmis nii palju eestlasi elab. Wiist ifka siis maksis minna. Ma pidada Simjeropolisje Tauria kubermangu ja Krimmi päälinna jõitma. Eääl olla juba rohkesti eestlasi elamas. Eääl pidi siis nõuu peetama, kuda teekäit edendada tuleks. Tütar Salme, Peterburis kla-
meriundide andja, pidi ka ligi tulema.

Mõte oli nagu pala muinasjuttu: Krimmi neemele reijida, jääb ümber 3000 wersta kodust kaugel eestlastele Gesti keeles Gesti rahwa lauludest jeleruust anda. Tõe poolest wiirastus! Aga Vaossoni kiri ei olnud unenägu. Pääris ilusti oli ta. Wõõras Tatari koha nimi Kurulukipischaf pidi päälegi Gesti asundus olema. Nfundus oli Jewpatoria (Güpatoria) naabrujes otšida. Pää hakkas üm-
ber käima, kuid julgesiin ometi.

Lätsin Tartu wassali ja küsijin: „Kas wõib siit jõidutähte Krimmi jaada?“ Ametnik wastas: „Wõib küll, wõi kas kobe Sewastopoli, kui soowite.“ Mina wabele: „Si Sewastopoli, waid Simjeropoli.“ Ametnik wastas: „See on ju lähedamal.“ Si mina jeda teadnudgi. „Kui palju maksab jõidutäht Simjeropoli?“ küsijin ma. „Kakskümmend faks rubla 40 kopikut,“ wastas ametnik. Minu mee-
lest ei olnudgi see kallis 3000 wersta eest. Lätsin jõidutähe ja istujin 20-dal öiekun päewal raudruuna tõlba. Krimmi reis oli käes. Peterburist pidin läbi jõitma. Eäält pidi tütar Salme kaaja tulema. Sellele jõidutähe muretsemine oli raskem. Peterburist läks lugemata hulk haigeid ja terweid lõune poole, pidin terwed 6 wiitwa püsti jalal wotama, kui kasja ligi jain. Wiimati oli jõidutäht käes. Ühel neljapäewal algas kell 6 reis. Nurutäkk tormas Moskwa poole. Nlus oli jõit.

Ega ma Moskwas pikemini kõnelegi. Kui ka Wene riigi wanem pää-
linn, kannab ta mõne õpetlase arwamist mõõda pääris Gesti nimegi: Dr. Weske ja teised, nende seas mag. Truusmann, ütlewad, et Moskwa muud ei tähenda kui wenedatud Mustwee. Teist jõna ei tunta, mis mõistet annaks. Wene teist päälinna oma Kremliga, keisrikellaga, kroonimise kirikuga ja kiwilatega olen juba 1891 pikalt ja laialt õndjas „Postimehes“ kirjeldanud. Eest jai küll. Moskwas tunneb end eestlane ifka weel nagu kodus. Siin on Gesti kirik, kus õpetaja Königsfeldt jut-
lust ütleb, kes puhas eestlane on. Siin on Gesti jeltš ja laulukoor elul. Gesti-
lane Moskwas wõib siis alati jugurawasti leida. Üts korrapäraline profesjor ülikoolisgi on puhas eestlane. Tema wanemaid olen aga ma tundnud; isa oli auus puusepp. Kas aga poeg Gesti kirikusje wõi jeltšit tuleb, ei tea ma. Naste on jeda loota. Nlong jõitis kell 6 pärast lõunat ära, istujin tõlba ja tormajin kaugemale lõuna poole. Tõl tuli wäsimus pääle jain magama, ei märganud, mil Dulast ja pea Drelištigi läbi tošjasime. Nahtu jeltš ei olnud.

Kuid Dreli linna eel wara¹l enneldunel ärkasin üles. Tähtsin linna ometi jaama majagi astikult ehk trepilt silmitteda. Eeda ma siis tegingi. Natuke hul-
kufin wassali ligidal ka linnas. Tähtsin ju jeda peja wähegi waadelda, kus miuu kuulus järektäija eand jur. S. Tõnisson kohtuherra oli olnud ja kust paari aasta järel ta lahkus, et minu „Postimeest“ enese kätte wõtta. Si ma julgenud aga lii-
hitejel wiimal, mil rong siin seisis, kiwitüla kõhru kaugale kaduda, ei ulatanud mu küüf siis mitte Kingfunna kohtu kojani, mille müürisid oleksin waadelnud. Siit pidi ju Tõnisson hüilgekäiku kohtu ametis algama, kuid jai Taaramäele tagasi walema. Mir:le tuliwad Dreli kiwitülas täbarad mõtted. Tõnisson tuli Tartu ja wõttis „Postimehe“ rahajaju tellimise algel enese kätte. Minutejel ei tahtnud see mõte meelest lahkuda. Wana hüilgus ei tahtnud lämbuda. Kui „Postimehe“ omal ajal päewalehiks muutusin, tuli suur hulk tellijaid juurde. Kõik andsin auusasti rahwale tagasi, mis see minule usaldas. Ma olin loojalt jeltš määratud näita-
ma, et Gesti rahwale päewaleht paras ja tarwis oli. Waat mis mõtted mul Dreli tänawatel pääst läbi käiswad. Kuid juba wilistas raudtee wedur. Ma

ruttasin wassali ja olin peagi wagunis rongil, mis liifuma hakkas. Sinaast mööda jõites küüsin ühelt isandalt waguni aknast waadates: „Mis maja see juur walge müüriaga kesklinna hoone on?“ Ta wastas: „See on Ringkonna kohtu koda.“ Nii olin siis aknast ka kohtu koda weel näinud, kus Tõnison kohtuherra oli olnud. Eõit läks edasi.

Hää meelega oleksin Harkowi ülikooli-linna sisse läinud, kus rong seisis. Ei olnud asja teed segada. Kahe tunni ajal kell 11 kuni 1 ööl, seadsin saanud, linna sisse, mis heledate elektri-leedide läbi walgustatud oli, kuid ülikoolini ei julgenud minna; see oleks minule ülikooli õpetajale huwitaw olnud, kuid ei saanud. Otsisin wassalis ülikooli ja linna tuje, asi ka seegi. Eõit läks edasi lõuna poole Postawa oli juba hästi lõuna all. Pärast Harkowi algab stepi-maa. Stepil on Cesti keeles mitu nime; kõige rohkem tuntud on wainu, kuid aas, aru ja muru on ka pruugis. Kõige sündsam Cesti keeli nimi on küll aas.

Kuid misjugune aas ehk wainu on step! Ta on põhjamaa inimesele otse uus ning arusaamata ime. Puud ja mõsadge on kadunud, metsadest ei ole juttugi. Mõlemal pool teed on igawene lage haljas aas, see on step. Kasal on nagu nõiatätelt haritud roheliised nurmed enamasti niju, harwemini rukkid wõi otse täis tehtud. Need rajata wiljawäljad, need põlised igawesed põllud ajawad hirmu pääle; nad kaowad silmaringi määramata kaugele taewa äärde ära. Kaks-kümmend kuni kolmkümmend wersta kauguses on kas mõis wõi küla näha. Küla on siis linna sarnane. Siit küntakse ning haritakse päratuid põldusid. Pool päewa on teed käia, kui tööliised kohale saawad. Kuda nad oma haritawa paiga äraagi tunnawad, on otse imeks panna. Igawene ühesjugune wäli on igal pool. Wili kasvab väga lopsakas ja rammus. Siin alles tuleb selge aru kätte, miks Cesti- ja Siwi-maa mõisnikud Lõuna-Wene wilja-saaki kardawad. Cesti- ja Siwi-maal jaab üksnes eeslase raudne tööjõud maapinnalt jaaki. Kaste wäetamise töõ on teha, sõnniku wõdamine on ülem tegu, muidu põld wilja ei anna. Lõuna-Wene hulga kubermangude stepi-aasadel ei ole sõnnikut waja. Maapind on ise nii rammus, et rasket wäetamise töõd waja ei ole. Niisu loetak, et lust näha ning annab kõige ilujamat ja peenemat puüli. Jämedat leiba Lõuna-Wenemaal ei ole ma juhu jaanudgi. Kõik leib on üsna jai. Cesti- ja Siwi-maa mõisnikud ütlewad ühel häälel, et Lõuna-Wene wiljaga Cesti kodu wõistelda ei juuda. Määratu suured põllud annawad Lõuna-Wenemaal wäheje waewaga suurt jaaki. Cesti metsline, rabaline, jooline pind annab seda üffi suure töõ tõtru. Kui töõ rangeh, ei jaaki ole. Meie Cesti- ja Siwi-maa mõisnikud ütlewad ühel häälel, et põhjamaa wiljal tulewiku lootust ei ole. Selle pärast annawad nad nõuu meie maalt wilja ei jugugi müüa, waid jõõdetagu wili aina weistele, piima- ja lihatoomadele ja tarwitatagu inimeste toiduks kodus. Piim, koor, wõi, juust, liha on nimelt meie kodus hoopis parem ja maigukam kui lõune all, kus ta puine ja luine on

Sakslased, prantslased, hollandlased, inglased on kõik maiad meie kodumaa piima, koort, wõid, liha söõma; teri, leiba, jahu nad ei jalli. Ka mina ei leidnud lõune all kusagil nii maigukat koort, wõid, juustu, liha kui oma kodus olin sõõnud. Kust see tuleb, on looja Jumala saladus. Tahame siis oma kodus elada, peab meil piima ja liha talitus kõige paremale järjele tõusma. See üffi annab raha kui raba. Selles üffi ei saa lõunamaa meist wõitu. See on nii tähtjas, et iga Cesti põllupidaja seda teadma peab, muidu meil elamise lootust ei ole. Et see kuldne tõde on, seda näitawad meie isamaa piima ja liha kodus kauba kõrged hinnad. Piima toop maksab meil jutwel juba 7 kopikut, talwel 8 kuni 10! Liha, mille hind alles mõne aasta eest 7 kuni 11 kopikut oli, maksab nüüd 17 kuni 22 kopikut nael. See on otse kuulmata kõrge hind endise aja wastu. Ta tuleb jellest, et kaup maitsew, rammus ja magus on. Kui mina ühte osagi Cesti põllumehi

suudan selle äratundmise juurde wiia, siis ei ole minu reisiuugu mitte kasjata, waid annab tulu, mõjub, saadab õune ja õunisiust.

Belgorodi umbed paarikümne tuhaude nimejega linna jaamas pidas rong üle tats wiiva finni. Linn on kaunis laiuline, kuid päris küla nägu. Tal on iseäranis ääriel aina õlekatusjega puumajad. Eisse minna ei olnud waja. Keelpaigast paistiswad kiwimajad, jeda oli wahjali näha. Teelised kõndiswad meeste- ja naesterahwad wagonite kõrwal sillandusel. Tutt oli elaw. Korraga märkasim, et kõik filmad ühele täpise pöörati. Ega minagi teistki teinud. Mis oli tääl näha? Ei muud kui põhjatu ilus Tatari neidis. Üks noor mundris mees täis ilusa kõrwal. Ei olnud ime, et kõik nõidliku iluduse poole wahjisiwad. Ta fiskus otse kõitide waate oma päitejena ilul hiilgawa näo poole. Ta ilu kaunidus oli rääkimata. Tema marmori puhtama tarwa paleb, mis keelpoole kõige ilusamal punarooši wärwil õitsma lõiwad, neid ei suudaks küll keegi maalmeister ehk waawaja lina pääle kujendada, weel wähem päewapiltnik paberile panna. Tahtmata tuli mulle neidise ilu imestades küsimus keelele: Kes on tatarlased, et neil jääraaseid inglifarnaseid neidusid on? Ja ma teadsin wastust: Mis eestlastel jetud, jeda on türklastel tatarid. Wastus oligi walmis. Türklased on Awa poolt Mongoli, Mandshu, Hiina, Korea, Jaapani ja Europa poolt Magyari Boguli, Sorjani, Soome ja Tsesti rahwastega ühegi kännust. Einnäe mis wälja tuli! Määramata ilus Tatari neidis — si siis kaugele — minugi sugudele! See tundus põnenbas meelt, kui ka mitte keelt, jett et ma Tatari keeli ütelda jeda ei jaanud. Seda keelt ei ma õsta, kuid neidude kaunidusest jaan küllalt aru. „Waata mul wana jätist,“ kuulen mõnda lugejat kiruma, „wõi tema joidab lõune alla Tatari neidude ilu wahtima!“ Etiin pean end wabandama. Tuhande hingeline reisiuugate rong oma sõitjatega oli terwelt jelle Tatari neiu ilu mõju juru all. Esmest kord elus nägin, kui taewases ilusab neiu on tatarlastel. Jikka olin luge- nud ja kuulnud, et üksi Indogermani tõugu Gruusini wõi Georgini naesed kõige ilusamad olla. Kuid ei enne ega pärast ole ma nii juurt ilu grufinide, mingrelide, lastide neikeste näol näinud. Tatari neid jättis nad kõik otse põhjatu kaugele selja tahta.

(Järgneb.)

Wõnejuugused sõnuuid.

Joseph Joachim, maailma kõige kuulsam ja wäga juur wiulimängija, on wahajal ära surnud. Noorest east jaandi oli ta wäikejett Juudi poissi juureks helimeistriks tõusnud. Europas ja Amerikas tuli talle kontjertidel raha nagu raba. Wanal ial oli ta Berliini konjervatoriumi direktor. Ka siin mängis ta kontjertidel kiitujega ning õpetas hooljasti noori.

Nimskij-Korsjakow, kuulus Wene helilooja, on 8. juunil 1908 siit ilmaft lahtunud. Tema täis nimi oli Nikolai Andrejewitsch Nimskij-Korsjakow. Ta jündis 1844 Dichtwinis. Juba 1871 jai ta heliloomise profesjoriks Peterburi konjervatoriumis ja merewäe muusika inspektoriks ning Balafirewi asemel muusika tooli juhatajaks Peterburis. Ta awaldas lauledusjed „Pishtwa tüdruk,“ „Wai õõ,“ „Snegurka,“ „Wlada,“ mitmed symfoniad „Antar“ ja teised. Orchesteri lugu „Sato,“ keelefwartettisid, laulusid, palasid.

Seda ja teist.

Suwitaw lugu wanast ajast on see, mis „Gil Blas“, Prantsuse leht, jutustab: „Üks tubli abielu-mees istus juba mitu päewa oma kaasa sängi sees ja ootas poega ehk tütar, mis Jumal annaks. Jga filmapilk wõis uus maail-

matkohanik tulla. Noorel kaasal oli hale meel mehest. See oli rohkem erutusel kui nurganoorit. Üsna wäsinud ja roidunud oli ta. Noorit tundis, et aeg weel käes ei olund, aga kust waene mees wõis teada, mil see tuleks. Noorit nõudis, et mingi mees ajawiiteks näitemängu vaatama. See lahutaks meelt. Kaskel meelel mees läks. Enne ütles ta aga weel, et kui midagi sünnib, teda tohe näitemängult kutsutaks. Teine järk mängu oli parajalt mööda. Ilus toatüdruk ilmus näitemängu hoonesse ja teatas: „Olge hääd, kutsuge herra Nebane näitemängult välja. Ilus pois on praegu ta prouale kodu tulnud.“ „Jah, aga kuda hr. Nebast leidal“ hull rahwast oli näitemängul. „Vaske küll ma teen!“ ütles üks näitleja. Ta läks eesriide ette, teretas lahkelt ja ütles: „Mu neidised ja peidised! Urge pange pahaks. Herra Nebase noorikul on peaeagu poeg olnud. Teda palutakse ruttu koju tulla. Ruttu targas herra Nebane üle pinkide ja toolide ja pani uksest välja kodu poole puskama. Waatajate hull aga hüüdis: „Herra Nebane ja poeg elagu!“

Ei ole karjlane. „On aga see herra Nee juur wee waenlane!“ Tema majas on igal weeriisial päälkiri: „Wäljastpibi!“

Ei tea, miks Suije sugugi enam ei-sula, tema naene on ju kodust ära. „Jah, naene on tagasituleku tunni teatamata jätnud.“

U s t a w. „Ma tahaksin kõrtsi ajutada, kuid ei tea, kuhu.“ — „Annan julle nõuu; ehita wõi ajuta kõrtis joobnute paranduse maja kõrtwa: Mendel on alati kole janu“.

Mõttekerad.

Tahab teegi oma elu pikendada, tõusku ta hommiku wara üles, tarwitagu teha puhastamisteks wett õige hoolega ning aega mõistlikult, seadku elu targasti, ärgu jätku tööd pooleli, kui ots käes töö on, heitku õhtul nii wara magama, et uni ka siis otja saab, kui ta teisel päewal wara üles tõuseb.

Ole wooruline ja kõheline tundmuse ja harjumise järel, ei aina, et nii oled nõuaks wõtnud. Nii on harjumine õigel tulul.

Igas inimeses istub midagi, mis murduda ei wõi, see on nimelt iseloomu luuwõre. Ei see murdu, kui ta kaunile ou kaawatatud.

Alu toolil olgu loodus õppajaks, see juhib kõige paremini õigele käimisele ja edenemise rajale. Waim saab wahwaks tulu töödele.

Meie peame kõige päält, iseendi loomu ja laadi tundma õppima ja ses mõttes täienema, et Sokratese labane sõna „tunne iseennast“ hoopis tähtsam on kui „tunne teisi.“ Teistega ei ole tegu, enesega küll.

Smelit on küll, et üksnes kõrge ja tuumata waimuga inimesed suuri leidiseid ja leidusi mõtlewad, mis pärast nii labased ja iseenesest mõistetawad näha ja tunda on. Nii näüb grahw Zeppelinil kõigele pool: juhitan õhulaew.

Leidiseid ja leidusi on mõndagi maailmas ikka mõtlejate läbi olnud, aga kindlat wiisi ja kombet inimese terwist ja teha karastada, enese tuluts midagi teha, mis elu kindlasti pikendab ja lõbusaks teeb, ei ole tänini kellelegi tõesti forda läinud.

Inimene elab kolmes ajas, minevikus, olewikus ja tulewikus; wõib õnnetu olla, kui üks nendest ei kõlba.

Igale inimesele tuleks ütelda, mis temale tulu ei too, siis oleks maailmas wäga palju wiletjust wähem.